

Feth-i Mübîn

“Şüphesiz biz sana feth-i mübîn (apaçık bir fetih) verdik.” (Fetih, 48/1)

Hendek savaşı hazırlıkları sırasında hendek kazan gruplardan birisi kazı işi sırasında büyük bir kayaya rastladı. Ne kadar uğraşılsa kayayı bir türlü parçalayamadılar. Grubun üyelerinden Selman-ı Farisi Resûlullah’ın yanına gelerek kazma ve küreklerinin kırıldığını, fakat buna rağmen kayayı kıramadıklarını, izni olursa hendeğin güzergahında değişiklik yapmayı düşündüklerini bildirdi. ‘Şu kayayı bir de ben göreyim’ diyen Resûlullah, kayanın bulunduğu yere gitti ve hendeğe girerek kendisine bir balyoz verilmesini istedi.

Balyozu alınca, ‘Bismillah’ deyip oldukça sert bir şekilde kayaya vurdu. Kayadan bir parça koptu. Resûlullah ‘Allahu ekber! Bana **Yemen**’in anahtarları verildi. Buradan Sana’nın kapılarını görüyorum’ dedi. Balyozu ikinci kez vurup kayadan bir parça daha kopardı ve bu sefer de, ‘Allahu ekber! Bana **Fars**’ın anahtarları verildi. Buradan Medain’i ve onun beyaz köşklerini görüyorum’ dedi. Balyozu üçüncü kez vurdu ve kayadan bir parça daha koptu. Bu sefer de, **balyozu vurunca kavis çizen kıvılcım altında Bizans surlarının kapısından giren genç kumandan ve İslâm askerlerini görerek: “Konstantiniye elbet fetholunacaktır. Onu fetheden emir ne güzel emir, onu fetheden asker ne güzel askerdir.”** dedi. Sonunda kayayı tamamen parçaladı ve Resûlullah hendekten çıkarken, ‘Ey Müslümanlar! Sevinin! Sizler yardım ve zafere sahip olacaksınız!’ dedi.

İstanbul şehri, tarihte toplam 29 kere kuşatılmıştır.

1) MÖ. 479- Sparta kralı Pavsaniyas	16) MS. 798- Harunnürreşit’in kumandanı Abdülmelik
2) MÖ. 408- Atinalı Alkibiades	17) MS. 811- Slavlar
3) MÖ. 340- Makedonyalı general Leon	18) MS. 820- Slavlar
4) MS. 197- Romalı general Septim Sever	19) MS. 866- Ruslar
5) MS. 313- Sezar Maksimianus	20) MS. 914- Bulgarlar
6) MS. 315- Roma imparatoru Konstantin	21) MS. 1048- Torniçiuos
7) MS. 616- İran hükümdarı Keyhüsrev	22) MS. 1081- Aleksis Komnen
8) MS. 626- Avarlar	23) MS. 1204- Haçlılar
9) MS. 654- Emevi hükümdarı Muaviye	24) MS. 1261- Mişel Paleolog
10) MS. 667- Muaviye’nin oğlu Yezid	25) MS. 1396- Osmanlılar (Yıldırım Bayezid)
11) MS. 672- Arap kumandanı Süfyan bin Avf	26) MS. 1402- Osmanlılar (Yıldırım Bayezid)
12) MS. 715- Halife Ömer bin Abdülaziz	27) MS. 1414- Yıldırım Bayezid’in oğlu Musa
13) MS. 739- Abdülaziz’in oğlu Süleyman	28) MS. 1422- Osmanlılar (II. Murad)
14) MS. 764- Bulgar kralı Paganos	29) MS. 1453- Fatih Sultan Mehmed
15) MS 780- Abbasi halifesi Harunnürreşit	

- **Feth-i mübîn kime nasib olacak?** (O. N. Topbaş, Osmanlı)

Hacı Bayram-ı Velî, Sultan II. Murad'ı ziyarete gelmişti. Yanında talebesi ve mânevî evlâdı Akşemseddin de vardı. Sultan Murad Han, bu mübârek zâtın feyzinden oğlu Şehzâde Mehmed'in istifade etmesini istedi. Her cengâver sultan gibi Murad Han da İstanbul'un fethini hayâl ediyordu. Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri'ne:

“- Acep İstanbul'un fethi kime müyesser olacak?” diye sorunca, O da:

“- **Feth-i mübîni görmek şu şehzâde ile Akşemseddin'e nasîb olacak!**” cevabını verdi.

Bu açık kerâmet ile duygulanan Murad Han, oğlunu Akşemseddin'in terbiyesine vermek için Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri'nden izin istedi. Bu vesile ile **Akşemseddin, Şehzade Mehmed'in mânevî terbiyesini üzerine alarak, O'nu feth-i mübîne mânen hazırladı.**

Bu hazırlıkta diğer hocaların rolleri de son derece müessir olmuştur.

Bir defasında hocası **Molla Gürânî**, Şehzâde Mehmed'in, vakit gece yarısı olduğu halde odasının ışığını yanık olarak gördü. Merak etti. Yanına girdi:

“- Şehzâdem niye uyumadın?” dedi. O da:

“- Hocam, mütâlaa ediyordum..” karşılığını verdi. Hocası sordu:

“- Hangi dersi mütâlaa ediyordun?”

Fâtih cevap vermeyip sustu. Hocası çalıştığı dersi merak edip O'nun masasındaki yığınla evrâkı karıştırdı. Hepsisi **İstanbul'un müstakbel fetih projeleri** idi. O, fethin nasıl gerçekleşebileceğini plânlıyordu.

Hocasının mütebessim bir çehre ile başını salladığını görünce devam etti:

“- Hocam! Bu iş nicedir içimi yakıp kavurmaktadır. Düşünüyorum ki, tâ sahâbe-i kirâmdan beri defalarca muhâsara edilen ve mübârek ashâbın kanları ile sulanmış bulunan şu **Konstantiniyye şehri niçin fethedilemiyor?..** O beldeyi fethetmenin yolu nedir? İşte **bu yüzden uykularım kaçıyor, sabahlara kadar plânlar yapıyorum...**”

Küçük Fâtih'i son derece takdir eden hocası, O'nun bu işi başarabilmesi için gerekli haslet, meziyet ve seviyeye bir an evvel ulaşabilmesi yolunda şu yön verici nasîhatte bulundu:

“- Evlâdım! Bu büyük zafere nâil olmanı can ü gönülden arzu ederim. Konstantiniyye şehrinin mutlakâ fethedileceğini kaç asır evvelden âhîrzaman Peygamberi Muhammed Mustafa (sav) Efendimiz bildirmişlerdir. **Peygamberimizin methederek müjdelediği o büyük şanlı fetih, mutlaka ki âlim, âdil, dirâyetli ve daha birçok üstün meziyetlere sahip bir kumandan tarafından gerçekleştirilecektir.** Dolayısıyla senin, maddî ve manevî her türlü eğitimini tekmil ettikten sonra o büyük fethi seferber olman, rûhumun en büyük emelidir...”

Fâtih Sultan Mehmed Han, devrinin en büyük âlimlerinden ders almış bir padişahı. **Akşemseddin** Hazretleri'nden aldığı yüksek mânevî eğitimin yanında fıkıhda **Molla Hüsrev**, tefsirde **Molla Gürânî**, **Molla Yegân**, **Hızır Bey Çelebi**, kelâmda **Hocazâde**, riyâziyyede **Ali Kuşçu**'dan ders almıştır.

Eğitimi gördüğü zâhirî ve bâtinî ilimlerle hem kendi nefsi hayatını, hem de devlet işlerini düzene koydu. **Fen ve teknik bilgileriyle de savaşlarda kullanacağı harp âletlerini tekâmül ettirdi. Projesi kendisine ait olan havan topunu döktürerek İstanbul'un fethinde kullandığı meşhurdur.**

Yaradılıştaki istîdâdlar, almış olduğu maddî ve kalbî eğitimle birleşerek, O'nu “feth-i mübîn”e çoktan hazırlamış bulunuyordu. Pâdişâh olur olmaz derhal fetih hazırlıklarının yapılmasını emretti.

“- **Ya Bizans bizi alır, veya biz Bizans'ı alırız!..**” diyordu.

- **Muhasara hazırlıkları**

Venedik ve Ceneviz'den sonra Eflak, Macaristan, Sırbistan ve Karamanoğulları Beyliği ile **barış anlaşmaları yapıldı.**

Kuşatmaya denizden destek verilmesi için **400 parçalık donanma** hazırlandı. Mora'ya bir donanma gönderildi.

İstanbul'u düşürmek için, İstanbul Boğazı'na hâkim olmak lâzımdı. 1452'de **“Boğaz-Kesen” (Rumeli) hisarı tam 4 ayda tamamlandı.** Bu muazzam inşaatın bu kadar kısa zamanda tamamlanması,

Ortaçağ ölçülerini aşan bir keyfiyetti. Bundan böyle Boğaz'dan geçecek bütün gemiler, muayyen bir vergi vereceklerdi.

Istanbul surlarının yüksekliği 15 metre, mazgallarda 17 metre idi. Kalınlığı zirvede 4 metre, tabii tabanda daha fazla idi. Surların önündeki hendek, 18,5 metre genişliğinde ve 9 metre derinliğinde bulunuyordu.

1552-53 kışı, Edirne'de dehşetli harb hazırlıkları ile geçti. Edirne şehri, tarihi boyunca, bu dercede faal bir çalışma görmemişti. Çalışmaların başında, cihan askerlik tarihinde inkılâp yapacak olan azametli topların döküm ve ateş tecrübeleri geliyordu. **2 tonluk gülle atabilen toplar** vardı. 4 tane çok büyük top vardı. **Ortaçağ harb sanatı II. Mehmed'in matematik dehâsı ile değişiyordu.** Bu arada **Sultan, tarihte ilk defa olarak havan topunu da icat etmişti.** II. Mehmed, **tekerlekler üzerinde yürüyen 4 büyük kule ile bir de muazzam mancınık** yaptırmıştı. Şehrin kapısında, o zamana kadar gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, insan gönlünden geçmeyen harb âlet ve vasıtaları hazır. **V-1'lerin cediti olan uçan alev füzeleri, ilk defa Türkler tarafından Bizans'ın fethinde kullanılmıştır.**

Bizans'ın hazırlıkları

Ortaçağ taassubu içinde bocalayan ve skolastik düşüncenin dışına çıkmaktan aciz kalan Avrupa, Türklere karşı Avrupa'da set teşkil eden Bizans'ı, yüksek siyasi menfaatleri için değil hâlâ dinî ve hissi koyu taassup ruhunu tatmin için savunmak isteğindeydi. Avrupa'nın bu zihniyetinden II. Mehmed dâhiyane bir şekilde faydalanmasını bilecektir.

12 Aralık 1452 günü **Ayasofya'da** Katolik usûlü yapılan âyin-i ruhânî bir fiyasko oldu. Ortodoksluğun en büyük mâbedinde **ilk defa Katolik âyini yapılıyordu.** Papa'nın gönderdiği Kardinal, kardinal şapkası ile Bizans halkının ve bütün Ortodoksluğun nefretini uyandıracaktı. Bu vaziyette Bizans'ta, Türklere taraftar kuvvetli bir fırka teşekkül etmişti. Başbakan Lukas Notaras ile sonradan Fatih'in patrik yaptığı büyük âlim Gennadios, bu fırkanın liderleri idiler. Notaras: **"İstanbul'un içinde Türk sarığını görmek, Latin serpuşunu görmekten evlâdır"** diyecek dercede Katoliklere muhalifti.

Istanbul'u çevreleyen surlar elden geçirildi. İstihkam çalışmaları yapıldı. Şehrin savunması için yeni mevziler açıldı. İmparator Konstantin, Girit ve Mora yarımadası başta olmak üzere Haçlı dünyasından birçok asker kiraladı. Kentin deniz yönünden savunması için **Haliç'in girişi eski gemi ve varillerle desteklenen büyük ve kalın bir zincirle kapatıldı.**

Türk topuna karşılık Bizans'ın millî silâhı "Rûm" veya "Greguar Ateşi" idi ki, terkibi Bizanslılar tarafından sır olarak yüzlerce yıldan beri saklanan bu ateşin en büyük özelliği, **su dökülünce daha da alevlenmesiydi.** Rûm ateşi, yiyecek, içecek ve ilaç stoku yapıldı. Sivil halk kuşatmaya karşı silahlandırıldı.

• Muhasaranın başlaması

6 Nisan 1453'te İstanbul muhasarası başladı. Türk ordusu 100.000 kişi idi. Türk topçu kuvveti, **her biri 4 büyük toptan müteşekkil 14 batarya** idi. En büyük top, günde 7 ve gecede 1 defa ateşlenebiliyordu. Bunun doldurulması ve soğuması 2 saat sürüyordu.

II. Mehmed, 11 Nisan'da, 5 günlük muhasaranın verdiği tecrübeye göre, bataryaların yerlerini değiştirmek suretiyle tanzim etti.

Türk donanması Boğaz'ın ağzında idi. Baltaoğlu Süleyman Bey 18 Nisan'da Adalar'ı (Büyükada, Heybeli, Burgaz, Kınalı vs.) fethetmişti.

13 Nisan gecesi 4 saat süren taarruz, akamete uğradı. Türkler, Haliç'i kapayan zenciri de kırmaya muvaffak olamadılar.

20 Nisan'da İstanbul'a yardıma gelen 4 Ceneviz ve 1 Mora gemisinin Haliç'ten içeriye girebilmesi, II. Mehmed'i çok kızdırdı. Bu hâlet-i ruhiye içinde atını denize sürdüğü meşhurdur.

II. Mehmed'in icâd ettiği havan topları, Kasımpaşa sırtlarından gülle aşırıp, Haliç'i dövüyorlardı. 22 Nisan gecesi **67 küçük gemilik Türk donanmasının karadan yürütülmek suretiyle Haliç'e indirilmesi,** II. Mehmed'in askerlik dehâsına mahsus klasik olmuş bir hâdise teşkil eder. Ertesi gece II. Mehmed'in **Haliç üzerine kurduğu köprü,** akıllara ikinci bir hayret verecek mahiyetteydi. Bir gece içinde, binden fazla büyük fiçı ve sandal üzerinde o kadar sağlam ve muazzam bir köprü kurulmuştu ki, üzerinden 5 asker yanyana rahatça geçebiliyor ve toplar yürütülebiliyordu.

6 Mayıs'ta Topkapısı karşısından yapılan 2. ve 12 Mayıs'ta Edirnekapısı karşısından yapılan 3. büyük Türk taarruzları da Bizanslılar tarafından durduruldu.

16 Mayıs'ta Türkler, kanlı bir lâğım (yeraltı) muharebesine başladılar.

18 Mayıs'ta, II. Mehmed'in büyük mücülere has tahayyül dehâsı ve zekâsı ile îcâd ettiği müthiş bir yürüyen kule, Topkapısı önünde görüldü. Kulenin içine yerleştiren toplar sûrları ve şehrin içini kolayca ateşe tutuyordu. Kuleden atılan molozlarla da, sûrların önündeki derin ve su dolu hendek doldurulmaya başlandı. Bizanslılar bu kuleyi "Rum ateşi" ile yakmaya muvaffak oldular.

Fakat ortalama 600, azami 2.000 kiloluk gülle atan Türk topları artık surlarda ehemmiyetli gedikler açmaya başlamıştı. Bizanslılar 24 saat nefes almadan çalışıyorlar, gene de bütün gedikleri kapatamıyorlardı.

23 Mayısta II. Mehmed, İmparator'a teslim teklif etti. Kendiliğinden teslim olan kale, şehir ve ülkeler, İslâm hukukuna ve Türk adetine göre yağma edilmez, halkı teslim alınmazdı. İmparator'un cevabı: "Padişah sulh istiyor ise, muhâsarayı kaldırsın; bu takdirde, ne kadar ağır olursa olsun, istenilen senelik vergiyi kabul edeceğim. Şehri teslim etmek ise, ne benim, ne de başkasının iktidarı dahilinde değildir. Ölmeye hazırız!"

26 Mayıs'ta Macaristan'dan gelen elçilik heyeti açıkça II. Mehmed'i tehdit etti. Elçilerin iddiasına göre, bütün Avrupa kuvvetlerinden müteşekkil bir Haçlı ordusu, Tuna'yı aşmak üzere bulunduğu gibi, büyük bir Avrupa donanması da Boğazlara yaklaşmakta idi.

Bu rivayetler Türk ordusunda dedikoduların başlamasına sebep olmuştu. Muhasaradan vazgeçilmesini isteyen devlet adamları ve kumandanlar vardı. Bunların başında Vezîr-i Azâm Çandarlı-zâde Halil Paşa bulunuyordu.

Büyük mutasavvıf Ak Şemseddin'in fethi tebşîr eden propagandası ve fethin II. Mehmed'e nasîb olacağı hakkında dervişlerinin bütün orduya yayılarak söyledikleri sözler, Türk ordusunu ateşlemiş ve yeniden şevka getirmiştir.

Peygamber, İstanbul Fatihini ve fethi başaracak orduyu, saadetle tebşîr etmişti. Kur'ân'da geçen "Beldetün Tayyibetün" tâbiri bile, ebced hesabıyla, Feth-i Mübîn'in hicrî tarihini gösteriyordu.

Fatih:

İmtisâl-i câhidü fi'llâh olupdur niyyetim Dîn-i İslâmın mücerred gayretidir gayretim >	Fazl-ı Hakk u himmet-i cünd-i ricâlullâh ile Ehl-i küfri ser-te-ser kahr eylemektir niyyetim
Enbiyâ vü evliyâyâ istinâdım var benim Lutf-ı Hakdandır hemân ümmîd-i feth ü nusretim	Nefs ü mâl ile n'ola kılsam cihânda ictihâd Hamdüli'llâh var gazâyâ sad hezârân rağbetim
Ey Mehmed mu'cizât-ı Ahmed-i Muhtâr ile Umaram gâlib ola a'dâ-yı dîne devletim	

- Akşemseddin'in Fatih'e mektubu (Mustafa Armağan)

İstanbul'un 53 gün süren kuşatmasında en kritik aşamadayız. Yani "Nisan krizi"nin tam ortasında. Osmanlı ordugâhını ümitsizlik bataklığına doğru ağır ağır çekmekte olan bu ağır krizin nasıl bir netameli havada yaşandığını öğrenmek çok önemlidir. Hele nasıl bir "taviz"le aşıldığını öğrenmek... Önce umumi manzara:

21 yaşındaki Sultan için sızılı bir dönem. Bir yandan İstanbul'un ensesinde Haçlı tehdidi, öbür yanda muhalefet.

Daha 12-13 yaşlarından beri fethetme arzusuyla kıvrandığı müjdelenmiş şehrin önündedir artık. İşte Şubat 1452'de Rumeli Hisarı Boğazı seyretmeye, Bizans İmparatoru da Avrupa'ya peş peşe elçiler gönderip imdat istemeye koyulmuştur. Gözü kulağı, batıdan gelecek destektedir.

Çandarlı Halil Paşa aceleden yana değildir. İstanbul er geç Osmanlıların olacaktır. İhtiyat, teenni, sabırdır tavsiyesi. Lakin Fatih de biliyordu ki, İstanbul Çandarlı'nın kudretli eli devreye girmeden alınamazdı ama onu, dolayısıyla orduyu nasıl ikna etmeliydi? Halil İnalçık'ın harikulade tespitiyle bu krizin içinden "dügümü keserek çıkacak"tır Fatih.

Uykusunda bile İstanbul'u gören Genç Sultan 6 Nisan 1453 günü Bayrampaşa civarına otağını kurmuş, planların birini bırakıp diğerini ele almakla meşguldür ki, iki hafta sonra, **buğday yüklü bir Bizans gemisiyle üç Ceneviz gemisi önlerini kesmek isteyen Osmanlı donanmasını yenerek Haliç'e girmeyi başarır**. Haber Bizans canibini şad u handan ederken, Osmanlı tarafına Tursun Beğ'in deyişiyle "fütûr ve perişânî saldı".

Tacizade ise askerin bölük pörçük olduğunu yazar. Akınların arkasının geleceği, **daha büyük bir Haçlı donanmasının yolda olduğu haberleri** de kara bulutları tahrik etmektedir.

Bir bozgunun eli kulağındaydı ki, bu sırada Molla Gürânî ile birlikte Fatih'in en yakın omuzdaşı Akşemseddin'in mektubu çıkagelir.

Menfaat ve ganimet peşindeler

Akşemseddin, Bizans ve Ceneviz gemileri karşısındaki başarısızlığın orduda hayal kırıklığı doğurduğunu ve askeri zaferden şüpheye düşürdüğünü yazmakta, bu havaya düşmanın sevindiğini, padişahın kafasını allak bullak edip orduya söz geçiremez hale getirdiği söylentilerinin yayıldığını söyler ve hangi tedbirlerin alınması gerektiğini acı cümleler halinde kaydeder.

İstanbul'un öncelikle denizden alınması gündemdeydi ve bu noktada "gemi ehli" işi ağırdan almakta ve adeta fethi geciktirmektedir. Askeri şevklendirmek isteyen Fatih ise fethin gecikmesi karşısında rakip görüşlerin ağırlık kazanacağını bilmekte ve buna bir çare bulmak için kıvranmaktadır.

Kıvranan biri daha vardır: Akşemseddin Hazretleri. Çadırına kapanmış, kimseyi, hatta Sultanı bile yanına sokmamakta, derin murakabe ve mükâsefe fasıllarının birinden diğerine geçmektedir. İşte uyarıların sözlü değil de yazılı olmasının sebebi budur.

Mektup şöyle başlar: "Bu hadise (Bizans ve Ceneviz gemilerinin şehre girmesi) o gemi ehlerinden dolayı meydana geldi. Kalbe hayli sıkıntı ve kırgınlık getirdi. Önemli fırsatlar çıkmıştı fakat kaçırıldı. Olayın seyri aleyhimize döndü."

Kâfirlerin gemiler Haliç'ten girince rahatlayıp moral kazandıklarını belirten Akşemseddin, eleştiri oklarını bir ay sonrasının Fatih'ine yöneltir ve onun olayları yeterince idare edemeyişi ve emirlerini geçiremeyeşine dair, hatta Şeyhin kendi duaları ve şehrin alınacağı tarihe dair müjdelerinin temelsiz olduğu söylentilerine dikkat çeker. **Bu dedikodu ve fesat ortamında kesinlikle gevşeklik ve ihmal gösterilmemeli**, bu duruma kimlerin yol açtığı araştırılıp tespit edilmeli ve sorumlular derhal en ağır cezalara çarptırılıp görevden alınmalıdır.

"Yoksa" der Akşemseddin, "kaleye hücum edildiğinde ve hendekler doldurulmaya başlandığında ağır davranırlar. Sizin de bildiğiniz gibi bunların çoğu gönülsüz, "yasak Müslüman"dır (zorla çalışmaktadır), Allah için başını ve canını koyacak azdan azdır. Bunlar bir menfaat ve ganimet gördüklerinde işe sarılırlar, canlarını dünya için ateşe atarlar."

Bir kısım askerin gönülsüzlüğünü ortaya koyduktan sonra Şeyh Efendi, Fatih'e şu "rica"da bulunur:

Sonu kırgınlık ve utanç olmasın!

"Şimdi yetkinizi gösterin ve emrinizi icra edin. Bu gibilerin başına merhameti ve yumuşaklığı az olan birini getirin, şiddetle ve hiddetle hareket etsin. Hem bunun şeriatta da yeri vardır. Yüce Allah der ki: 'Ey Peygamber, **kâfirler ve münafıklarla cihad et, onlara sert davran**' (Tevbe, 73)."

Akşemseddin keder içinde çadırında otururken kendisine acayip bir hal gelir. Hemen Kur'an'ı açar (tefeül), bakar ki, Cafer-i Sadık'ın işaretleriyle aynı surenin 68. ayeti denk düşmüştür. Ayette Allah münafık ve kâfirlere içinde ebedi kalacakları cehennem ateşini vaad etmekte, lanet edip sonsuza kadar azap içinde olacaklarını hatırlatmaktadır.

Durum gerçekten de vahim olmalı ki, Ak Şeyh bazı askerleri Müslüman bile kabul etmemektedir. Şöyle yazar devamında:

"Şimdi o (düşmanın üzerine) varmayanlar samimi Müslüman değildir, münafık hükmünde olup cehennem azabında kâfirle beraberdir işareti çıkmıştır. Şiddetli davranmak gerekecektir, himmet ediniz, sonu kırgınlık ve utanç olmasın. Biliniz ki, **Allah'ın yardım ve desteğiyle buradan sevinçli, galip ve muzaffer çıkacağız...**"

Son satırlar hüznün ve ümidin harmanı gibidir ve bu harmanın içinden müjde tohumları etrafa saçılmaktadır:

"Yine hüznün içerisinde Kur'an okuyup yattım. Allah'a şükr olsun ki, çeşitli lütuflara, sevinçli haberlere şahit oldum, epeydir bunun gibi bir şeye mazhar olmadığım için büyük bir teselli buldum."

Bitiriş cümlesi hakikaten Akşemseddin'e yakışır cinstendir: "Bu sözler Padişah hazretlerine haddimizi aşan bir kelim gibi görünmesin, hazretinizi sevdiğimizdendir."

İşte Fatih'in karadan gemileri yürütme kararı bu mektup üzerine verilmiş, iki gece sonra ilk gemiler Haliç'e inerken o sahneyi Sultan ile beraber heyecanla izlemiş olmalıydılar.

- **Son taarruz ve fetih**

27 Mayıs'ta Murad Paşa, açılan büyük bir gedikten şehre girmek isterken şehid oldu. Birkaç Türk askeri şehre girdiyse de geri püskürtüldü.

II. Mehmed, umumî taarruzdan evvel topladığı harb divânında, son emirlerini uzun ve müessir bir nutukla bildirdi. (Osmanoğularının irticalen tesirli söz söyleme kabiliyetlerinin irsî olduğu malûmdur). II. Mehmed, **sûrlara ilk çıkacak olanlara dirlikler ve mansıblar verileceğini**, çıkan zâbit ise su-başı ve alaybeyi, su-başı ise sancakbeyi, sancakbeyi ise beylerbeyi, beylerbeyi ise vezir yapılacağını bildirdi ve ilân ettirdi.

28 Mayıs akşamı orduya dellâllar göndererek bütün çadırların kuvvetli zıyâlar ile tenvir olunmasını ve **ateşler yakılmasını emretti. Işıklar yandıktan sonra, hep birden yüksek sesle tekbir getirdiler.** Denizin sathı, bütün, şimsek zıyâsı kuvveti ile parlıyordu.

28 Mayıs gecesi İmparator'un da katıldığı merasimle Ayasofya'da tarihin sonuncu ortodoks âyini yapıldı. Bütün Bizans 28 Mayıs'ı 29 Mayıs'a bağlayan gece uyumamıştı.

29 Mayıs sabahı II. Mehmed sabah namazını kıldı, atına bindi bütün mahiyeti ile ön saflara geldi. Güneşin ilk ışıkları ile şiddetli top atışı başladı. Bu ateşin himayesinde asker sûrlara tırmanmaya çalışıyordu. **Bütün şehrin etrafında aynı anda, aynı şiddette hücum başlamıştı.**

Yahya Kemal Beyatlı:

Vur pençe-i Alf'deki şemşir aşkına Gülbangi âsmâni tutan pîr aşkına >	Vur Hz. Ali'nin pençesindeki kılıç aşkına Allah Allah nârası semâyı kaplayan pîr aşkına
Ey leşker-i müfettihi'l-ebvâb vur bugün Feth-i mubîni zâmin o tebşir aşkına	Ey kapılar açan asker vur bugün Açık fethi gizleyen o müjde aşkına
Vur deyr-i küfrün üstüne rekz-i hilâl için Gelmiş bu şehsüvâr-ı cihangîr aşkına	Vur küfrün kilisesinin üstüne hilâli dikmek için Gelmiş bu at üstündeki cihangir aşkına
Düşsün çelengi Rûm'un eğilsün ser-i Firenk Vur Türk'ü gönderen yed-i takdîr aşkına	Rum'un taktığı sorguç düşsün, Firenk'in başı eğilsin Vur Türk'ü gönderen takdîrin kudreti aşkına
Son savletinle vur ki açılısın bu sûrlar Fecr-i hücum içindeki Tekbîr aşkına	Son şiddetli hücum ile vur ki açılısın bu surlar Hücum sabahının içindeki Tekbîr aşkına

Haliç sûrlarını Cebe Ali Bey, Tekfursaray surlarını Karaca Paşa, Marmara surlarını Kaptan Hamza Bey, yarmaya ve şehre girmeye başladılar. Vezir Zağanos Paşa'nın büyük birlikleri de şehre girince, her taraftan Türk askeri, Ayasofya istikametinde ilerlemeye başladı.

Devamlı çalan bütün kilise çanları, son ânın geldiğini ihtar ediyor, kaçmak istemiyen halk, Bizans akteri ile beraber vuruşuyordu. **Topkapısı kesiminde her iki taraftan o kadar asker yığıldı ki, yaralanmış olan İmparator XI. Konstantin yere düştü ve ayaklar altında ezildi.**

II. Mehmed 29 Mayıs öğle üzeri Topkapısı'ndan şehre girdi. Türk askerinin ezan ve tekbir sesleri arasında "Fatih" ve "Roma İmparatoru" sıfatıyla Ayasofya'ya geldi. "Ben, Sultan Mehmed, hepimize söylüyorum ki, bu andan itibaren, **artık ne hayatınız, ne de hürriyetiniz hususunda gazab-ı şâhânemden korkmayınız!**"

- **Doğu Roma'nın yıkılışı**

“İslâm devletlerinin, Araplarla Türklerin, Bizans imparatorluğuna karşı yönelttikleri üç taaruzdan birincisi ve ikincisi imparatorluğu zayıflatmış, üçüncüsü ise onu yıkmıştır.

İslâmın ilk asrındaki 1. taaruz, Bizans’ın elinden Suriye ile Irak’ı (ve Mısır’ı) koparmış, fakat Toros dağlarında durmuş; **Selçuk Türkleri tarafından yapılan 2. taaruz dalgası**, Anadolu’nun büyük bir kısmına yayılmış, fakat Marmara Denizi kıyılarına yakın bir yerde, hemen Bizans surları önünde kırılmıştı.

Bundan 3-4 asır sonra **Osmanlı Türklerinin idare ettikleri 3. taaruz** ise, önce Anadolu’da, sonra Balkanlarda, imparatorluğa ait yerleri küçültmeye devam etmiş **ve nihayet sistemli bir muhasara** ile asıl pâyitahtı, Bizans’ı da fethederek, Doğu Roma İmparatorluğu’nu yıkmıştır.” (*Lajos Fekete*)

“20 yıldan daha az bir müddet içinde, **1064’ten 1081’e kadar, Anadolu yarımadası, yeni bir Türkistan oldu.** Avrupa’nın sınırları, Ermenistan’dan, Boğaziçi’ne çekildi. Türkler, İznik’te idiler. 1453, 1081’de gerçekleşiyordu. Batının müdahalesi kaderi değiştirdi.

Bozulan Bizans’ı takviye etmek, Asya’yı, Avrupa’dan kazandığı yerlerden geriye itmek için; Batı harekete geçti. Bu, **Haçlı Seferleri** şeklinde tezâhür etti. Haçlı seferleri, Asya’nın tehdidine karşı, Avrupa’nın savunma refleksini gösterir.

Sonunda Roma İmparatorluğunun fethi işini Osmanlılar başarmışlardır. Çünkü Marmara kıyılarında idiler. Çünkü **birbirini tâkip eden çok büyük hükümdarlara sahip olmak mazhariyetine erişmişlerdir. Bu hükümdarlar, mukayese kabul etmez askerlik dehâsına sahiptirler.** Ne istediklerini bilmişler ve fütûhattan başka hiçbir emel taşımıyorlardı... Osmanoğulları, **Peygamber’in seferlerindeki mukaddes gayeyi**, asırlar sonra canlandırmışlardır.” (*Rene Grousset*)

“İstanbul’un fethi, yalnız Sultan Mehmed’in saltanatı için değil, Osmanlı devleti için bir ölüm kalım dâvası olarak ortada idi. Gerçekten II. Murad devrinde **Garb tehdidinin Varna ve Kosova zaferleri ile kırılmış olması**, Feth’i, yakın bir imkân yapmıştı.” (*Halil İnalçık*)

Kardinal Bessarion, 1422’deki son Osmanlı muhasarasının da başarısızlığını göz önünde bulundurarak, **“hiç olmazsa bir yıl” Bizans’ın mukavemet edeceği fikrindeydi ve bu müddet içinde de Haçlı kuvvetleri yetişip imparatorluğu kurtaracaktı.**

“Tehlikenin rivayet edildiği kadar büyük olduğuna kimse inanmıyordu ve herkes, Yunanlıların gene para koparmak için yalan söylediğine ve söylediklerinin topunun mübalâğa ve asılsız olduğuna inanıyordu.” (*Aeneas Sylvius*)

“Her milletten fazla haksızlık yaptık ve **bize her ne yaptı isen, hakikî ve âdil kararınla yaptın Tanrım.**” (*Prens Dukas*)

İstanbul’un fethi, 1123 senesi İstanbul’da olmak üzere **1467 senelik Roma İmparatorluğu’nun sonu** demektir.

• Fetih sonrası

1 Haziran Cuma günü **Ayasofya’da ilk Cuma namazı kılındı.** Müteakıb günlerde Bizans ileri gelenlerinin seçtiği **“Ortodoks Cihan Patriki”ni tasdik etti.** Patrik’lerin bundan böyle “vezir” rütbesine eşit rütbede ve protokolda sayılmasını emretti. İmparatorluk yıkılıncaya kadar Patrik, protokoldaki bu yerini ve bütün imtiyazlarını muhafaza etti. **Böylece Fatih, Katolik ve Ortodoks âlemlerinin birleşmesine ebediyen set çekmiş oluyordu.**

Galata sulhan teslim olduğu için, Bizanslılara yardım etmesine rağmen, Fatih tarafından affa mazhar oldu, hiçbir şekilde yağma edilmedi. Hattâ **boş evlerin açılarak içindeki bütün eşya ve emvalin yazılıp mühürlenmesi** gibi, Ortaçağ tarihinde emsali geçmiyen bir padişah iradesi çıktı. Sahiplerine, **3 ay zarfında mallarına sahip çıkmadıkları takdirde, bunlara Hazine’nin el koyacağı** bildirildi. Galata’nın zaptı ve Boğazlarda Türk hakimiyetinin kurulması ile, Ceneviz Cumhuriyeti, büyük devletler arasından silindi. Hele bir müddet sonra Kırım’daki sitelerini de kaybedince, Karadeniz ticaretinden de mahrum kaldı.

Fetih’ten birkaç gün sonra Çandarlı Halil Paşa azil ve tevkif edildi, sonra da idam olundu. Halil Paşanın idamı, Fatih’in belli başlı hatalarından biridir. Halil Paşa, İstanbul’un düşmeyeceğini ve düşse bile bütün Avrupa’yı Türk imparatorluğuna karşı ayaklandıracağını samimi olarak savunan bir siyasi görüşe sahipti. Gerçekten Halil Paşa’nın tahminleri bir müddet sonra doğru çıktı ve **Türkiye tek başına 25 devletle birden pek uzun sürecek bir harbe girdi.** Bu harbden Fatih’in dehâsı, Türkiye’yi

muzaffer çıkardı. Halil Paşa'dan sonra Fatih ve halefleri sadâret makamına, çok defa aslı, nesli belli olmayan şahısları getirmişlerdir.

Esir düşen Bizans askerleri, şehrin imârında çalıştırıldılar. Ortaçağ'da işitilmemiş bir vak'a olarak, Hâkan'ın irâdesi ile kendilerine 6 akçe **yevmiye verildi.**

- **Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin kabri**

Hicret sırasında Peygamberler Sultânı'nı hâne-i saâdetlerinde yedi ay müddetle ağırlama bahtiyarlığına nâil olan Ebû Eyyûb el-Ensârî (ra) Hazret-i Peygamber (sallâllâhu aleyhi ve sellem)'in: "İstanbul elbette fetholunacaktır; onu fetheden kumandan ne güzel kumandan, onu fetheden asker ne güzel askerdir!" müjdesine nâil olabilmek için **seksen küsur yaşında iken iki sefer İstanbul kuşatmasına katılmış** ve sonradan gerçekleşecek fethin ilk neferlerinden olarak rûhunu bu yolda teslim etmiştir. Vefât etmeden az evvel, kendinden sonra fethetilecek İslâm askerlerine mübârek cesedleri ile dahî bir hedef gösterebilmek için etrâfindakilere:

"- **Cesedimi, ayağınızın bastığı son noktaya gömün!**" buyurmuştur. Vasiyeti üzerine bir askerî birlik tarafından surlara yakın bir yere götürülerek oraya defnedildi. Durumu öğrenen Bizans imparatorunun kuşatma kalktıktan sonra onu kabrinden çıkarıp vahşi hayvanlara yedireceğini söylediği, fakat İslâm ordusu kumandanı tarafından gönderilen cevapta, böyle bir şey yapıldığı takdirde İslâm ülkesinde yaşayan Hristiyanların ve kiliselerin zarar göreceği bildirilince, kabre dokunmayacaklarına dair teminat verdiği nakledilmektedir.

Ebû Eyyûb (ra)'ın kabrinin sonraları bir bina içine alındığı, kıtlık zamanında kabrini ziyarete gelen Hristiyanların onun hürmetine yağmur istediği ve asırlar boyunca bu kabrin itina ile korunduğu söylenmektedir. Kabrin yeri korunmuş olmakla beraber **İstanbul'un fethi sırasında** sur dışında çok sayıda manastır, kilise, ayazma ve kutsal sayılan mezar bulunduğu için herhalde **kabrin yeri kesin olarak bilinmemektedir.** Bir başka ihtimal de 1204 yılında Latinler'in İstanbul'u istilâsı esnasında şehir üç gün boyunca yağmalandığı ve Hristiyanlarca kutsal sayılan yerler yıkıldığı için Ebû Eyyûb'un kabrinin de tahrip edilmiş olmasıdır.

İstanbul'un Fethi'nden sonra Akşemseddin manevi keşif yoluyla mezarını buldu. Fatih Sultan Mehmed fetihten hemen sonra mezarının bulunduğu yere cami, medrese, imaret ve hamamdan oluşan bir külliye inşa ettirdi. Osmanlı padişahları Eyüp Sultan Türbesi önünde yapılan kılıç alayı ile tahta çıkardı.

1766 yılında gerçekleşen İstanbul depreminde büyük hasar gören külliyenin camisi, III. Selim'in emri ile 1798 yılında yıkılarak yeniden inşa edilmiş ve 1800 yılında Sultan III. Selim tarafından ibadete açılmıştır. Cami duvarına yerleştirilen III. Selim'in şefaata talebine ilişkin kitabedeki şiir:

**“Âlemdâr-ı kerîmi şâh-ı iklim-i rusûlün
Muînim ol benim dâim bi hakkı Hazret-i Bâri
Selim-i İlhâmi her dem yüz sürer bu ravza-i pâke
Şefaatte kerem kıl yâ Eba Eyyub-el Ensârî”**

(Alemdar: bayraktar/sancaktar, muin: yardım eden, ravza-i pak: tertemiz makam)

- **Yeniçağların başlangıcı**

"Türkler tarafından İstanbul'un fethi, cihan tarihinin en büyük hâdiselerinden birini teşkil etmiştir. Bu devirde **çok yeni bir silâh olan top tarafından kazanılmış ilk büyük muhâsaradır...** Bu azametli nisan ve mayıs 1453 ayları, Ortaçağı kapar ve Modern çağların başlangıcına işaret eder. (G. Schlumberger)

Araplardan pusulanın öğrenilmesi, top silâhının İstanbul'un fethinden sonra bütün Avrupa'ca kabûlü ve **gemilere top konulması, Türk fütûhatı ile boğulan ve Doğu yolu kesilen Avrupa'yı, denizlere doğru can havli ile atılmaya, yeni yollar bulmaya, tükenmiş altın stoklarını telâfiye çalışmaya sevk etmiştir.** (Pirenne)

"İtalyanlar, **kubbe, mozaik, renkli cam, minyatür,** elyazması sanatlarını öğrenmeye, hukuk ticaret ve mâliye kaidelerini araştırmaya hâlâ Bizans'a geliyorlardı." (Pirenne)

Istanbul'un fethinden sonra Avrupa, Bizans yoluyla klâsik medeniyet, edebiyat ve sanatları yakından tanımıştır. **Istanbul'dan İtalya'ya giden yüzlerce Bizans bilgini, Yunanca'yı ve klâsik eserleri de beraberlerinde götürmüşlerdir.**

“Rönesans, Fâtilh'in 1453'te Bizans'ı fethi ile başlar. Anadolu'da çini gibi güzel sanatların büyük bir parlaklıkla inkişafı ve Türkiye'nin büyük bir sanayie sâhip olması, umumî Rönesans hareketi içinde mütalâa edilmek lâzımdır... Eski Yunanca'nın Avrupa'da tanınması, İstanbul'un fethi ile mümkün olabilmıştır.

Anadolu'da çini ve kumaş sanayiinin en yüksek derecesine erişmesi ve geniş ölçüde Avrupa'ya ihraç edilerek Türk desenlerinin orada taklit edilmesi, Avrupa Rönesansını destekleyen unsurlardandır.

Rönesans, Fâtilh'in, II. Bâyezid'in, Yavuz'un toleransına çok şey borçludur. 1506 ve 1519'da II. Bâyezid ile Yavuz, Michelangelo'yu resmen İstanbul'a dâvet etmişler, fakat Papa, bırakmamıştır. (P. Faure)

Türkiye'nin merkezî kudreti, akıllara durgunluk verecek devlet teşkilâtı, tükenmek bilmez iktisadî ve malî kaynakları, bütün Avrupa hükümdarlarını imrendiriyordu. Fransa'da, İspanya'da, İngiltere'de, Almanya'da istikbal, bu tarz monarşilerde olacaktır. Bu kudretli monarşiler, eskisinden çok daha büyük askerî ve malî kudret ve kaynakları emirleri altında tutabilecekleri ve bir araya getirebilecekleri için, büyük işler başarmak yoluna gireceklerdir.

Fâtilh'in balistik sahasındaki keşifleri, Ortaçağ sûrlarını yıkmıştır. Bu sûretle Avrupa'da **Ortaçağ'ın timsâli olan derebeyi şatoları, büyük topraklarla yıkılmış,** geniş mutlak devletler teessüs etmiş, bunlar, büyük güc kaynaklarını bir araya toplamak sûretiyle Ortaçağ'a son vermeye muvaffak olmuşlardır.

Fâtilh devrinde Türkiye İmparatorluğu, Avrupa'nın XV. asırda ilk **“merkezî devlet”** tipini teşkil etmiş ve Yençâğ tarihinin siyasî tekamül bakımından bir fârikası olan bu yeni rejimin Avrupa'da ilk örneği olmuştur.

Bazı tarihçiler, İstanbul'un fethini şu bakımdan Ortaçağ'ın sonu sayıyorlardı ki, İstanbul'u fethedip eski Roma imparatorluğunun kudretine erişen **Osmanlılar, az zamanda Akdeniz'i Türk gölü hâline getirdiler ve Avrupa, bu sebeple istikbâlini Okyanuslar'da aramaya mecbur oldu, Amerika iskân edildi, dünyanın servet ve ticâret dengesi değişti.** Binlerce yıllık düzen altüst oldu.

Istanbul'un fethi, Malazgirt'i bile geride bırakmakta ve tarihte Türk milletine nasip olmuş en şerefli hâdise sayılmaktadır. (Yılmaz Öztuna)

- **OK (Yahya Kemal Beyatlı)**

Yavuz Sultan Selim Han'ın önünde Ok atan ihtiyar Bektaş Subaşı, Bu yüksek tepeye dikti bu taşı O gazi hünkarın mutlu gününde.. >	Vezir, molla, ağa, bey, takım takım Güneşli bir nisan günü ok attı. Kimi yayı öptü, kimi fırlattı, En er kemankeşe yetti uç atım.
En son Bektaş Ağa çöktü diz üstü. Titrek elleriyle gererken yayı, Her yandan bir merak sardı alayı. Ok uçtu hedefin kalbine düştü.	Hünkar dedi 'Koca, pek yaman saldın, Eğerçi bellisin benim katımda, Bir sır olsa gerek bu ilk atımda. Bu sihirli oku nereden aldın?'
İhtiyar elini bağırına soktu, Dedi İstanbul muhasarası, Başlarken aldığım gaza yarası, İçinden çektiğim bu altın oktu.	

- **FETİH MARŞI (Arif Nihat Asya)**

<p>Yelkenler biçilecek, yelkenler dikilecek; Dağlardan çektirilen, kalyonlar çekilecek; Kerpetenlerle sûrun dişleri sökülecek! ></p>	<p>Yürü; hâlâ ne diye oyunda, oynaştasın? Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!</p>
<p>Sen de geçebilirsin yardan, anadan, serden Senin de destanını okuyalım ezberden Haberin yok gibidir taşıdığın değerden</p>	<p>Elde sensin, dilde sen; gönüldesin, baştasın Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!</p>
<p>Yüzüne çarpmak gerek zamânenin fendini! Göster: kabaran sular nasıl yıkar bendini! Küçük görme, hor görme, delikanlım kendini!</p>	<p>Şu kırık âbideyi yükseltecek taştasın; Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın</p>
<p>Bu kitaplar Fâtih'tir, Selim'dir, Süleyman'dır; Şu mihrab Sinânüddin, şu minâre Sinân'dır; Haydi, artık uyuyan destanını uyandır!</p>	<p>Bilmem, neden gündelik işlerle telâştasın Kızım, sen de Fâtihler doğuracak yaştasın!</p>
<p>Delikanlım! işaret aldığın gün atandan! Yürüyeceksin! Millet yürüyecek arkandan! Sana selâm getirdim Ulubatlı Hasan'dan!</p>	<p>Sen ki burçlara bayrak olacak kumaştasın; Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!</p>
<p>Bırak, bozuk saatler yalan yanlış işlesin! Çelebiler çekilip haremlerde kışlasın! Yürü aslanım, fetih hazırlığı başlasın</p>	<p>Yürü, hâlâ ne diye kendinle savaştasın? Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!</p>